Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J. Телефон: HEnderson 4-0807, 4-0237. Тел. УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXII. Ч. 41. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 3-го БЕРЕЗНЯ 1954. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS. JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, MARCH 3, 1954. No. 41. VOL. LXII.

П'ЯТЬ КОНГРЕСМЕНІВ ПОРАНЕНІ В КОНГРЕСІ ПОСТРІЛАМИ ПОРТОРІКАНСЬКИХ ФАНАТИКІВ

КАПІТОЛ СХВИЛЬОВАНИЙ; ПОЛІЦІЯ Й ПРИСУТНІ ОБЕЗБРОЇЛИ ЗЛОЧИНЦІВ; ОДИН З ПОРАНЕНИХ У КРИТИЧНОМУ, А ДРУГИЙ У ПОВАЖНОМУ СТАНІ; ПОЛІЦІЯ ВИЯВИЛА, ЩО В ЛИСТОПАДІ ПОРТОРІКАНЦІ ПЛЯНУВАЛИ АТЕНТАТ НА АЙЗЕНГАВЕРА; ГУБЕРНАТОР ПОРТО РІКО НАЗВАВ ЗМОВНИКІВ БОЖЕВІЛЬНИМИ; В ПОРТО РІКО ПАНУЄ СПОКІЙ; ПОСИЛЕНО БЕЗПЕКУ В КАПІТОЛІ

Вашингтон. — Три порторіканські націоналістичні фанатики, відкрили стрілянину з галерії конгресової залі, в якій знаходилися 243 конгресменів та стрілами потрапили п'ять осіб. Постріли схвилювали присутніх членів Конгресу, які спочатку думали, що це якийсь жарт, аж пізніше, коли побачили поранених, зрозуміли, що це — атентат. Присутні на галерії особи і поліція швидко обезброїли злочинців, забравши від них револьвери, деякі німецької марки Люґерс. Внаслідок стрілянини поранено таких конгресменів: Алвін М. Бентлі, 35 років, — у груди, печінку і живіт; він перебув вже операцію і знаходиться в критичному стані. — Бен Ф. Дженсен, 61 рік, поранений у крижі і перебуває в поважному стані. — Кліффорд Дейвіс, 56 років — поранений у нирку; — Джордж Г. Фаллон, 51 рік, поранений у ногу. — Кеннет А. Робертс — 41 рік, дістав рану також у ногу. Стан цих трьох не є загрозливий. Поліція арештувала на галерії конгресової залі три особи: жінку Лоліту Леброн, 34 роки, Рафаеля С. Міранду, 25 років та Андреса Кордеро, 29 років. Всі вони приїхали з Ню Йорку. Арештовано ще й четвертого порторіканця Ірвінга Флореса, 27 років, біля автобуса, яким змовники прибули до Вашингтону. Від нього відібрано револьвер, хоч не стверджено, чи він також стріляв. Леброн заявила під час переслухування, що ніхто з учасників атентату не мав на меті нікого вбити. Вона сказала, що атентат призначено було саме на той день, коли в Каракасі розпочалася конференція представників 20 американських держав, щоб цим підкреслити вимогу незалежности для Порто Ріко. Комісар ЗДА Сиріл Лоренс повідомив, що заарештовані злочинці можуть бути звільнені за кавцією по 100,000 долярів за кожну особу. Пізніше поліція притримала ще трьох порторіканців, але не стверджено, що вони також брали участь у атентаті. Леброн — це знайома одного з тих порторіканців, що виконали були атентат на президента Трумана в 1950 році. В кишені Леброн знайдено записку такого змісту: „Перед Богом і світом моя кров домагається самостійности для Порто Ріко. Віддаю своє життя за волю моєї країни. Цей крик перемоги в нашій боротьбі за незалежність". (Бувший президент Труман і теперішній президент Айзенгавер заявляли, що ЗДА готові дати Порто Ріко повну самостійність, якщо населення цієї країни цього забажає, але населення великою більшістю заявилося за тим, щоб і далі належати до ЗДА). Під час стрілянини в конгресовій залі кричали: „Хай живе Порто Ріко!" — Губернатор Порто Ріко Луіс Мунъоз Марін, довідавшись про випадок у Конгресі, заявив, що це могли зробити лише божевільні люди, бо їхній вчинок ніяк не висловлює волі більшости населення Порто Ріко, яке бажає мирного співжиття з ЗДА. Губернатор заявив, що ця націоналістична група, яка виконала атентат на бувшого президента Трумана і тепер на Конгрес — має на острові коло 500 членів, а коло 200 в ЗДА. Губернатор назвав їх „фанатиками-терористами", які не мають підтримки серед порторіканського населення. Після цієї трагічної події, збільшено безпеку Конгресу. Починаючи від 2 березня всі особи, що бажають бути присутні в приміщеннях Конгресу, мусять мати карти вступу. Сенатор В. Ф. Новленд повідомив про спеціяльні заходи, які підготовляється для посилення охорони членів Конгресу. Спікер Палати Репрезентантів повідомив про те, що для посилення безпеки членів Конгресу проектується збільшити охорону приміщень, в яких працюють члени Конгресу.

Сенат затвердив Воррена головним суддею Найвищого Суду

Вашингтон. — Сенат затвердив номінацію головного судді Найвищого Суду Ірла Воррена. Відбулося це при участі тільки 47 сенаторів, без дискусії, бо проти затвердження не було ані одного голосу. Перед голосуванням республіканський провідник Сенату Вільям Ф. Новленд прочитав короткий життєпис Воррена і заявив, що президент Айзенгавер зробив прекрасний вибір. Сенатор Томас Г. Кукел у короткій промові підкреслив, що суддя Воррен здобув широку популярність у своїй правничій і урядничій ділянці. Воррен, це людина, лагідність якої всім добре відома. Голова Сенатської Правничої Комісії сенатор Вільям Лангер, хоч і заявив, що Сенат мусить знати всі подробиці з життя Воррена, не забирав голосу в повному Сенаті. На комісії він стримував Верренову справу впродовж кількох тижнів проти волі республіканської партії. Лангер мав на руках 10 обвинувачень проти Воррена, між ними обвинувачення в тому, що Воррен був опанований посередниками від продажу лікерів, а також в тому, що Воррен був прихильником марксизму. Воррен займає пост головного судді Найвищого Суду від жовтня минулого року, коли його іменував президент Айзенгавер після смерти головного судді Фреда М. Винсона. Воррен є 14-м головним суддею Найвищого Суду ЗДА.

Доллес обмежив владу МекЛавда

Вашингтон. — Державний секретар Джан Фостер Доллес повідомив через державний департамент про те, що він обмежує владу Скотта Мек Лавда і відбирає йому право нагляду над персоналом державного департаменту. Відтепер Мек Лавд матиме нагляд тільки над справами безпеки. Цей крок уважають за виступ уряду проти сенатора Джозефа Р. Мек Карті, бо Мек Лавд — найближчий приятель сенатора з Висконсину. Мек Лавд виголосив п'ять промов в імені Республіканської Партії в Дні Лінкольна, в яких гостро атакував Демократичну Партію. Проти нього виступили демократи, твердячи, що урядовці згідно з законом Гетча, не повинні втручатися в політику. Правний дорадник державного департаменту заявив, що Мек Лавд не підлягає законові Гетча, бо він займає становище рівне становищу підсекретаря, отже має право займатися активною політикою. Бувші амбасадори ЗДА вислали до державного департаменту листа, в якому нарікали, що персонал цілого департаменту і його служба безпеки служать радше „тоталітарному чужому урядові, як урядові ЗДА". Мек Лавд боронився проти того закону, заявивши в своїй промові, що він ніколи не старався здеморалізувати д и п л о м а т и ч н у службу, поширюючи між нею страх. Тепер зарядженням державного секретаря відібрано Мек Лавдові нагляд над персоналом його департаменту, і Мек Лавд не матиме впливу на осіб, що служать у цьому департаменті.

У війську ЗДА немає расових обмежень

Вашингтон. — Сенатор Леверет Солтонстолл, голова Сенатської Комісії Збройних Сил, заявив, що „наші збройні сили визбулися расових обмежень (сегрегації) в усіх родах військової служби." Сенатор зажадав ухвалення закону про організацію федеральної протидискримінаційної комісії в справах праці, яка мала б право змушувати до виконування своїх рішень. Негри служать тепер у всіх частинах нашого війська, заявив сенатор, і ліквідацію расового обмеження у збройних силах переведено без жадного поважнішого тертя, якого боялися деякі противники усунення дискримінації. 1 березня Фльота видала наказ, яким припинено призначування моряків-негрів до служби в характері лише стюардів.

● Полковник Френк Швейбель, який у комуністичному полоні під примусом підписав був заяву, що американці користувалися зараженими бактеріями в корейській війні, заявив під час переслухування, що комуністи так „по чортівськи і спокійно затроювали р о з у м своєї жертви, що ця жертва ставала подібною до бездушної тварини, і підписувала все, що їй підсували".

НОВІ ВТЯГНЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ СПРАВ ДО КОНГРЕСОВОГО РЕКОРДУ

Вашингтон. — В останньому часі до Конгресового Протоколу втягнено, на пропозицію поодиноких законодавців, цілу низку справ, безпосередньо або посередньо зв'язаних з українською проблематикою та українськими визвольними змаганнями. І так:

Дня 16-го лютого записано до Протоколу, на пропозицію конгресмена Керстена, повний текст резолюцій, винесених в результаті відбутої в днях 4-го і 5-го грудня в столиці Конференції в справі миру через визволення.

Того самого дня вписано до Протоколу текст відомої вже дискусії на форумі Джорджтавнського університету на тему: „Що таке Росія". В дискусії, як відомо, брали участь, між іншими, проф. Роман Смаль-Стоцький, адмірал Менц та інші. Дискусія мала на меті виявити загрозливість російського імперіялізму в його теперішній комуністичній формі.

Багато вияснень про Україну та визвольну боротьбу українського народу подибується в двох заявах Вірменського Комітету за незалежність Вірменії, втягнених до Конгресового Протоколу в дні 15-го лютого на пропозицію конгресмена Лоренса Смита. Обидві заяви мають багатомовні заголовки: „Після повалення комунізму" та „Коли страх володіє народами".

Дня 17-го лютого, на пропозицію конгресмена Фігена, втягнено до Протоколу промову адмірала Менца на Святі Соборности в українській громаді в Шікаго. Вписання промови адм. Менца попередив конгресмен Фіген довшими своїми власними завваженнями про всі роди російського імперіялізму та української боротьби проти нього.

Дня 18-го лютого конгресмен Фіген зголосив до Протоколу повний текст підписаного п. Миколою Лебедем меморіялу Української Головної Визвольної Ради (УГВР) про „Політику визволення", попередивши його довшими своїми власними завваженнями та вияснениями. Текст того меморіялу вписаний в Протоколі трьома частинами.

Конгресова Комісія розглядає проєкт заборони страйків на необмежений час

Вашингтон. — Комісія Праці в Палаті Репрезентантів розглядає проєкт закону, який, якщо його ухвалять, дасть право урядові, у випадках державної потреби заборонити страйки на необмежений час. Інший законопроєкт передбачає можливість негайного закриття всіх спілкових робітничих підприємств та інших спілкових „охоронних" засобів, дає стейтам необмежену владу регулювати страйки. Нові законопроєкти знаходяться на списку 23 запропонованих змін до закону Тефта-Гартлі, які приготовила Комісія Праці. Ухвалення їх може викликати велике невдоволення робітничих спілок. Згідно з теперішнім положенням, уряд має право звернутися до суду з пропозицією заборонити на 80 днів страйк, якщо він загрожує небезпекою добробутові країни. Новий проєкт давав би урядові право звертатися до суду з пропозицією про судову заборону страйку на необмежений час.

В АМЕРИЦІ

● Державний департамент повідомляє, що в ЗДА перебувають 463 совєтські громадяни, а в СССР тільки 121 громадянин ЗДА. Такий стан був на 1 січня цього року, а шість місяців тому совєтських громадян в Америці було 388, а американських в СССР тільки 103. Американські громадяни, що живуть в Совєтах — це державні урядовці, а крім цього тільки три приватні особи: два журналісти та один католицький священик.

● Життя в сучасних комфортабельних домах небезпечніше, як життя в джунглях. Так заявили три професори Єйльського університету, які цікавляться безпекою життя в домах. Печерна людина не мала усіх тих вигод, що їх має сучасна людина, але вона не знала, що значить небезпека від газу, електрики та центрального огрівання, яке часто загрожує життю і здоров'ю людей.

● Сім осіб згинули, а 26 було поранені під час пожежі, що вибухла в будинку, в якому мешкали с л у ж б о в ц і готелю Гроссінгера. Готель цей, положений в горах Кетскіл, належить до найбільших установ в цій околиці.

● 2,000 естонців відзначали 36-ті роковини проголошення самостійности Естонії. Конгресмен Алвін О'Конскі, який промовляв на цій Академії, заявив, що через свою урядову політику не протестує проти захоплення Совєтами трьох балтійських держав: Латвії, Литви та Естонії. Свою промову він нав'язав до домагання конгресмена Чарлза Керстена, щоб ЗДА відкликали своє визнання СССР з цього приводу.

● Республіканську партію засновано сто років тому, тобто 1854 року, але між двома містами йде спір, де саме це сталося. Мешканці Райпону в стейті Висконсин твердять, що це сталося в їхньому місті, і готуються святкувати цю подію, а мешканці Джексону в стейті Мічіген приготовляються святкувати цю подію у своєму місті.

● Сенатор Вільям Е. Дженнер, який переслухував в Канаді Ігоря Гузенка в справі совєтського шпигунства в ЗДА, заявив, що за кілька тижнів він опублікує матеріяли переслухання, і тоді можна буде докладно інформувати громадянство про цю совєтську аферу.

ПОНАД 30 ОСІБ УБИТИХ У КРИВАВИХ ДЕМОНСТРАЦІЯХ В СУДАНІ

Картум, Судан. — В столиці Судану Картумі з нагоди приїзду президента Єгипту генерала Нагіба вибухли демонстрації, підчас яких прийшло до зудару з поліцією, а також між самими демонстрантами. За повідомленням Ассошієйтед Пресс, у висліді цих сутичок вбито 31 особу, а 117 поранено, з них 32 важко. Між убитими — командувач англійської поліції в Картумі МекГвіген та суперінтендент місцевої поліції Мустафа Магді. Всі вбиті й поранені потерпіли не від куль — бо ніякої стрілянини не було, а від примітивної зброї — списів і ножів, що ними була озброєна маса демонстрантів. Поліція з свого боку вживала тільки слізного газу для розпорошування демонстрантів. Властиво відбувалися дві демонстрації: націоналістична, під гаслом виписаним на численних транспарантах: „Ані Єгипет, ані Британія!" — і просєгипетська, що домагалась прилучення Судану до Єгипту. Самостійницькі націоналістичні демонстранти, заздалегідь зорганізовані, з'явились масово в білих одягах, з національними прапорами і транспарантами. Вони зібрались за містом на летунському майдані, звідки помаршували до міста, до палацу губернатора. По дорозі зударились з прихильниками злуки Судану з Єгиптом, при чому поліція намагалась припинити бійку й встановити спокій, що спричинило напад демонстрантів на поліцію. У зв'язку з цією кривавою подією відложено до 10 березня відкриття суданського парляменту, що було передбачене на 1 березня. У Картумі в день заворушень перебував британський державний секретар для закордонних справ Лльойд. Масові демонстрації в користь самостійности Судану вважається доказом невдачі єгипетської політики, яка сподівалася, що Судан, визволившись від британського володіння, з'єднається з Єгиптом. Сам президент Єгипту генерал Нагіб є уроженцем Судану і має серед населення чималу популярність.

Комуністи мали допомогти Нагібові вернутись до влади

Каїро. — Речник Революційного Трибуналу, який є насправді найвищим керівним органом в Єгипті від часу скинення короля Фарука, заявив, що рух за поверненням генерала Нагіба до влади був започаткований 8 старшинами кінноти, комуністами. Той сам речник керівної військової групи заявив, що тих старшин-комуністів судитимуть військовим судом. Ця заява суперечить заяві *генерала Нагіба про те*, що ніхто не буде притягнений до відповідальности за поведінку під час спору довкола його особи і ролі його в державному житті. Генерал Нагіб, що був першим президентом, прем'єром і головою Революційної Ради, зрікся минулого тижня всіх тих становищ наслідком свого конфлікту з Революційною Радою на тлі компетенцій, але вернувся після трьох днів домашнього арешту — на становище президента Єгипту. Кореспонденти закордонних часописів доходять до висновку на основі півофіційного оскарження, що ген. Нагіб завдячує свій поворот до влади *головно комуністам*, — що нема дійсної згоди в теперішній єгипетській державній верхівці. Ген. Нагіб, як відомо, мав завжди славу ворога комуністів.

Започатковано серію атомових експльозій на Пацифіку

Вашингтон. — Комісія Атомової Енергії повідомила, що на Пацифіку переведено перший вибух атомової бомби, який започаткував цілу серію подібних випробувань атомової зброї. Комісія видала коротке повідомлення про цей вибух, яке складається тільки з 42 слів і звучить так: „Луїс Л. Стравс, голова Комісії Атомової Енергії ЗДА повідомляє, що на дослідній площі Пацифіку, на островах Маршалла відбулася детонація Об'єднаного Завдання ч. 7. Це перший вибух у пробній серії". Докладніше повідомлення видасть комісія по закінченні цілої серії спроб. В теперішньому повідомленні не сказано, чи це була атомова чи воднева бомба, хоч неурядово твердять, що почали випробовувати водневу зброю, в два рази сильнішу від тієї, яку випробувано 1952 року. Про водневу бомбу з 1952 року голова Конгресової Комісії Атомової Енергії конгресмен В. Стерлінг Кол, повідомив, що вона зовсім стерла з лиця землі острів і вирила кратер завширшки в одну милю. Нові досліди з атомовою зброєю відбуваються при збільшеній безпеці, число присутніх осіб зменшено в порівнянні з попередніми спробами. Про спробу 1952 року повідомлено аж після того, коли дехто з присутніх вояків написав листи до своїх родин, в яких описав перший вибух водневої бомби.

Італійські комуністи скаржаться на партійне здирство

Рим. — 66 італійських робітників в Кастель Франко Емілія, що вважається „серцем" комуністичного руху в Італії, виступили з комуністичної партії й оприлюднили причини того кроку. Як вони заявляють, членство в комуністичній партії є люксусом, що на нього не може кожний собі дозволити. Партія стягає з своїх членів гроші на всякі можливі цілі, і тому здирству нема кінця. „Спершу був той інший партійний часопис, потім похорон якогось партійного товариша в невідомо котрій країні, потім товариші у в'язниці і товариші, які вже вийшли з в'язниці, потім індокитайські товариші, а потім збірка на дарунок для партійного зверхника. Вони завжди на щось і на когось стягають гроші, аж стало неможливо всі ті гроші платити. Вони завжди чогось хочуть, а самі нічого своїм членам не дають".

Розбиття французьких партій дає перемогу комуністам

Париж. — У центральному французькому департаменті (окрузі) Сени відбуваються додаткові парляментарні вибори на місце померлого посла, колишнього міністра військових справ в першому післявоєнному уряді ген. деГоля. Вибори є посередні. У першій стадії виявилось, що на перше місце висунувся директор комуністичного щоденника „Юманіте", Андре Стіл, діставши поверх 87,000 голосів, тоді, коли 106,000 голосів розпорошились між численних інших кандидатів, без ніяких шанс вибору. Коли з округи Сени ввійде до французького парляменту комуніст, то це буде доказ повного політичного розпорошення у Франції, що діє виключно в користь деструктивної комуністичної акції, — коментують цю подію.

ПАНАМЕРИКАНСЬКУ КОНФЕРЕНЦІЮ ВІДКРИТО ПІД ЗНАКОМ ЄДНОСТИ

МІНІСТРА ЗАКОРДОННИХ СПРАВ ВИБРАНО ГОЛОВОЮ КОНФЕРЕНЦІЇ. — КОНФЕРЕНЦІЯ ТРИВАТИМЕ ТРИ ТИЖНІ

Каракас, Венесуеля. — Десята панамериканська конференція відкрилась в понеділок 1 березня в столиці Венесуелі промовою президента Венесуелі Переза Джіменеза, який закликав учасників конференції працювати для скріплення єдности між усіми державами американського континенту і взаємного їх наближення, на базі суверенности і рівности. Хоча деякі точки майбутніх нарад можуть довести до гострих суперечок, проте в першому дні конференції атмосфера була згідлива й примирлива. Президент Венесуелі підкреслив у своїй промові суверенні права кожної країни вирішувати свої власні справи і брак компетенції інших держав встрявати у внутрішні справи другої країни. Кореспонденти американських часописів добачають у цій частині промови венесуельського президента своєрідну оборону Гватемалі проти сподіваної атаки збоку делегації З'єдинених Держав на комуністичний характер теперішнього гватемальського уряду і його політики. Маючи, мабуть, те саме на увазі, президент Гватемалі Гузман заявив одночасно на терені Гватемалі, що Совєти не втручаються до внутрішніх справ континенту. Представник Коста Ріка не прибув до Каракасу, на знак протесту проти авторитативного, на думку цієї країни, режиму у Венесуелі, де відбувається конференція. Головою конференції вибрано одноголосно міністра закордонних справ Венесуелі Отанеза. — Денний порядок складається із 28 точок і має бути вичерпаний впродовж трьох тижнів, але існує сумнів, чи вдасться так швидко полагодити всі питання. В першому дні конференції віддано пошану пам'яті Сімона Болівара, борця за визволення Південної Америки, що народився в Каракасі. „Ми всі маємо своїх національних героїв, сказав державний секретар ЗДА, Дж. Ф. Доллес, але є між ними такі, які виходять поза межі рідного народу. До таких героїв належить власне Болівар." — У вівторок 2 березня наради були перервані, бо в цей день в усій Південній Америці святковано останній день карнавалу.

Неру критикує американську політику в Азії

Ню Делі. — Прем'єр Індії Неру виголосив у парляменті найгострішу промову, що її будь-коли виголосив на тему американської політики в Азії і ролі Америки в холодній війні, нав'язуючи цю промову до постанови президента Айзенгавера дати Пакістанові допомогу для скріплення його військової сили. Виступ індійського прем'єра — члени парляменту кількакратно переривали бурхливими оплесками, а наприкінці влаштували овацію. По суті Неру повторював свої давні тези про конечність для Індії зберігати невтральність у конфлікті між Сходом і Заходом. Він відкинув пропозицію президента Айзенгавера, щоб Індія також скористала з готовости ЗДА дати їй таку саму військову допомогу, як і Пакістанові, заявляючи, що це було б „гіпокризією" збоку Індії приймати допомогу, що її Індія осуджує в відношенні до Пакістану. Політично істотною була частина промови Неру, в якій він говорив про Кашмір, себто країну, за яку йде спір між Індією і Пакістаном. Неру заявив, що умови, складені між Індією і Пакістаном у справі плебісциту в Кашмірі для вирішення приналежности того краю, мусять бути переглянені тепер в зв'язку з новою ситуацією, яка створилася з моментом користання Пакістану з допомоги ЗДА. Крім цього, Неру зажадав, щоб американці вийшли з міжнародної комісії Об'єднаних Націй, що існує в Кашмірі до часу остаточного вирішення згаданого спору за нього. Неру заявив, що тепер не можна трактувати американців в комісії ОН, як представників невтральної країни. З Вашингтону повідомляють у зв'язку з цим, що Індія може опротестувати участь американців в комісії ОН, звертаючись із своєю скаргою до Об'єднаних Націй. З ОН інформують, що домагання Неру є без прецеденсу, бо до цього часу комісії ОН виступали, як цілість, а члени комісії ОН діяли в імені ОН, а не в імені держав, що вислали їх до ОН.

Значне поліпшення стану здоров'я Папи

Рим. — В офіційному повідомленні з Ватикану сказано про значне поліпшення у стані здоров'я Папи Пія XII. Цей комунікат видано в навечер'я 15-річчя вибору кардинала Пачеллі теперішнім папою і навечер'я його 78-х роковин народин. А проте, лікарське повідомлення перестерігає, що ще не перевірено причини останнього небезпечного заложення і що обслідування проміннями Рентгена буде переведене в найближчих днях. Папа хворіє від 25 січня ц. р. на важку недугу шлунку. Папа цікавиться вже різними справами Церкви, але ще не всилі виконувати своїх обов'язків.

В СВІТІ

● Московська „Літературная Газета" накинулася на видавця „Ню Йорк Таймс-у" Артура Зульцберґера, закидаючи йому, що він спричиняється до збільшення експорту „культурницького сміття" з Америки. Притокою до цієї атаки була промова Зульцберґера на бенкеті Економічного Клюбу в Дітройті, де він радив боротися з комуністичними впливами у світі культурними осягами Заходу.

● „Стахановські кури" — це останній винахід совєтської дійсности. Офіційно проголошено в совєтській господарській пресі, що після 25-річних дослідів вдалося випродукувати такий курячий рід, що його „елітарна група" нестиме пересічно 175 до 223 яєць від одної курки річно. „Стахановські кури" нестимуть (видно, за приказом партії!) по 310 до 320 яєць річно.

● Найбільший у Парижі „Готель де Парі", що є фактично готелем для закордонних туристів, головно американців, — є на продаж, але не має купця. Його перейняв після другої світової війни уряд на власність держави і хоче продати його тепер за $1,140,000, але нема охочих купити.

● Московська п р о п а ґ а н д а жваво використовує факт роздору серед англійських лейбористів на тлі відношення до проблеми відбудови німецької армії. Московське радіо впевняє, що міністер Іден не репрезентує „волі більшости англійського народу", а цю волю висловлює, мовляв, про-совєтський Бівен.

● Німецькі військово-технічні фахівці співпрацюють з американцями в Німеччині у збиранні в ладі й потрібних направах атомових гармат, що їх ЗДА прислали до Німеччини. Відповідні майстерні стоять під керівництвом німця Г е о р г а Шустера.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

НОВИЙ ПІДСТУП

Не будемо входити ближче в те, яким чудом Крим, по ліквідації його „автономії", попав у склад Російської СФСР. Широкий світ взагалі не прикладав до цього ніякої ваги. Щойно тепер, коли „з ласки" Москви прилучено Крим до Української ССР, розписалася про це широко вже й американська преса. Навіть необзнайомлений з географічним положенням Криму американець побачив на мапі в газетах, як кримська земля тісно зв'язана з територією України, як вона є природньою частиною України. Саме населення Криму, хоч і мішане, відчувало це, бо ж по розвалі царської Росії таки зараз увійшло в дуже тісні зв'язки з Українською Народною Республікою. Щирі відносини, які настали, були запорукою такого природного і тривкого зв'язку, який був би виявом доброї волі та спільних інтересів, в тому і господарських. Та як червоний Кремль підбив незалежну Україну ,то з нею попав у московську неволю також і Крим. Тільки на папері Україна стала „незалежною", а Крим „автономним". Знищивши татарську меншину в Криму, Москва насадила там мабуть останніми роками багато „старших братів" з Російської ССР, коли тепер рішилась „прилучити" його до Української ССР, думаючи таким чином побільшити число росіян в Україні. Але цього в офіціяльних заявах Москви нема. Проте і в тих заявах є й дещо згідне з правдою, що може мати ширше значення. Це є ствердження історичного та економічного зв'язку Криму з Україною. Важливий у заявах і замір Москви, що хоче приєднати для себе тим кроком український нарід, з чого теж виходить, що прилучення Криму до Російської СФСР не було прихильно прийнято в Україні.

Кремль, як знаємо, не робить нічого без цілі. Він плянує цілком певно щось і на щось реагує, коли взявся тепер так дуже на всі лади „закріпляти братерські зв'язки між українським та російським народами", користуючись „300-річчям возз'єднання" та підготовляючи для цього великі торжества. На цю акцію Кремлю звернули вже окрему увагу американські кореспонденти, на цю тему появилися уже в американських газетах редакційні статті. Всі вони пишуть цілком слушно, що народам у Совстах не стане легше з тої чи другої територіяльної переміни, переведеної з наказу тих, що сидять в Кремлі. Отже, не зважаючи на „возз'єднання" Західньої України з Східньою, чи Криму з Українською ССР, теж і українському народові далі буде так само важко жити під Москвою, як було й досі. Важливе тут одначе дещо інше, завважують і американські кореспонденти. Україну таки не вдалося Кремлеві досі перемогти і з'єднати собі український нарід. Значить, що десятки років страшного поневолення і гноблення України червоною Москвою таки не зломили духа українського народу, його національної свідомости і гордости, його державницьких змагань та його боротьби за свої ідеали. Кремлівські терористи відчувають, що вони безсильні супроти соток тисяч українців, які знайшлися у вільному світі, та які ширять правду про Україну та її боротьбу за волю. Тому саме він пробує тепер використати т. зв. Переяславську угоду і такі події як прилучення Криму до України для приєднання серця українського народу для дійсного „возз'єднання", для того, щоб Київ і Москва були перед світом одним і тим самим, щоб обидва центри однаково відповідали за кремлівський терор та його злочини, за гноблення і підбій чужих держав та народів, себто за те все, що називаємо походом червоної Москви на підбій вільного світу. Кремль добре знає, що Україна та український нарід стоять на межі між сходом і заходом Европи та що він цілої Европи ніколи не підоб'є, як довго український нарід далі житиме своїми ідеалами волі, вбачаючи в Москві найбільшого ворога тих ідеалів.

Москва добре знає, що Галичина, Буковина, Карпатська Україна чи Басарабія це українські землі. Вона знає і те, що Крим географічно, історично й стратегічно та економічно зв'язаний з Україною. Ці речі в серцях українського народу і їх ніяка сила звідтам не видере. На тій „Соборній Україні" Кремль сьогодні спекулює, думаючи тим пригорнути український нарід до спілки у своїй злочинній роботі. На цю спілку український нарід не піде і злочинів Кремлю не перебере на свій рахунок, а при своїй „соборности" і „самостійности" він далі стоятиме з вірою, що чейже вільний світ вже раз зрозуміє вагу боротьби України за волю бодай так, як це розуміє Кремль.

ПОМИЛКИ МСТЯТЬСЯ

Винстон Черчил назвав у своїх споминах II Світову Війну „непотрібною війною" (unnecessary war). Цим він хотів сказати, що ту війну можна було б оминути, коли б політика великодержав після I Світової Війни була інша, зокрема така, як він радив. У своїх споминах теперішній сер Винстон рішучо критикує зокрема колишнього прем'єра Болдвина, який, на думку Черчила, не зрозумів небезпеки війни, що грозила збоку Німеччини, і не вжив енергійних заходів проти тієї небезпеки.

Читаючи свіжо видану урядову британську „Білу Книгу" про перебіг майбутньої війни, мимоволі насувається порівняння критики Черчила супроти своїх попередників в уряді — Болдвіна і Чемберлейна — з тим, що мусітимуть казати люди молодшого покоління, якщо дійсно прийде до третього світового зудару. І молодше покоління буде з повним правом питатися: Що зробив теперішній прем'єр Британії для того, щоб не дійшло ще до одної „непотрібної війни"?

„Біла Книга дає майже в апокаліптичному тоні образ війни, що грозить тепер не якійнебудь одній групі держав, а всьому людству. Війна почалась би, згідно з цим описом — візією, масовими атаками з обох ворожих сторін атомовими бомбами. Ця фаза війни була б коротка і дуже руйнуюча. Але атомові бомби мусять вичерпатися, бо, очевидно, і фабрики атомової зброї стануть ціллю нападів і будуть поруйновані.

Якщо в першій атомовій фазі війни не прийде до рішальної перемоги сильнішої сторони, то настане другий період війни, в якому кожна сторона буде старатися відновити свою могутність, ведучи одночасно війну всякими іншими засобами.

„Біла Книга" пише про „щит", який може охороняти Західню Европу перед атакою Москви: це дивізії під проводом генерала Грунтера і летунство, в просторі 4,000 миль від Північного Рогу до кордонів Туреччини. Поки Грунтер буде здержувати натиск численних дивізій Москви та її сателітів, мусить пройти прискорена мобілізація всього мужеського здібного до бою населення. Без допливу нових вишколених дивізій, „щит" не міг би витримати наступу Москви.

Тепер, коли уряд З'єдиненого Королівства, після неуспіху Берлінської конференції чотирьох міністрів великодержав, рішив показати власним громадянам всі небезпеки міжнародного положення, можна поставити питання:

Чи була інша альтернатива, інший шлях розвитку, як той, що світ тепер має? І чи не слід оглянутись назад і розібрати ту ситуацію, що була при закінченні II Світової Війни? Є відома французька приказка: Правити — це значить передбачати. Коли згадати факти, що при кінці II Світової Війни народи Західньої Европи і Америки були непорівняно сильніші від СССР, і що армія американська, зокрема, стояла на верлику своєї могутности, то, після упадку Гітлера, коли Сталін мав тільки нахабство, а реальна сила його армій була на низькому рівні, — чи не було легковажністю збоку західніх державних діячів лишити Москву з її загарбаними провінціями (сателітами)?

Дивна річ: Черчил знав суть большевизму ще від 1918 року, бо вже тоді хотів повалити комуністичний режим у Москві (правда, з негодящими засобами, бо підпирав єдину неділиму Росію Денікіна). Не бракувало інформацій про справжні цілі совєтського „союзника" також у президента Рузвелта: знаний був союз Сталіна з Гітлером, який уможливив Гітлерові почати війну проти Польщі в 1939 році і дав Москві нові провінції: Західню Україну, Буковину, Басарабію, Балтійські країни і ін. Чи міг думати Рузвелт або Черчил, що комуністичний режим у Москві, наслідком війни „переродився" і з вовків московські імперіялісти поробилися ягнятами?

В кожнім разі: коли Черчил відчував, що Болдвин і Чемберлейн вели неправильну політику щодо Німеччини перед II Світовою Війною, то він їх критикував і бунтував громадську опінію проти того примиренського курсу політики. Якщо Черчил розумів небезпеку Москви в ході II Світової Війни, то чому він не попереджав своїх колеґ-прем'єрів і союзних держав?

Мусимо ствердити, що Черчил не вмів належно оцінити комуністичної московської небезпеки. Він знав імперіялістичні апетити Сталіна, але хотів їх заспокоїти способом відомим здавна: насиченням імперіялістичного голоду. Він пробував поділити території Европи на „сфери впливу", думаючи, що це задовольнить московські претенсії. Забулося, що комуністична Москва вважає весь світ, включно з Англією, за свою „сферу впливу", і має в кожній країні своїх прихильників, які служать вірно і щиро цілям і наказам Москви.

Тепер, коли перед людством встає мариво нової світової війни, незмірно тяжчої як усі попередні, мимоволі насувається питання:

„Чи не було б морально і доцільно зліквідувати московського „союзника" атомовими бомбами вже в 1945 році, а не ждати ,поки Москва сама озброїться атомами і буде загрожувати свободі і мирові цілого світу?

П. А.

В. Клен

СЛОВАКИ Й МИ

Хоч Словаччина межує з Україною, оба народи до 1939-го року взаємно майже не зналися. Щойно друга світова війна та зв'язана з нею мандрівка народів причинилися до нав'язання дружніх відносин між українським і словацьким народами. По окупації Карпатської України мадярами в березні 1939-го року, молода словацька держава гостинно прийняла значну частину карпатсько - української еміґрації. Словацьку армію, яка перебувала в 1941-1943 роках на Україні, мило згадувало населення України, бо вона своєю братньою поведінкою різко різнилася від брутального й безоглядного німецького окупанта. Теж словацькі вояки, після повороту на Словаччину, з захопленням розповідали про багату й гостинну українську землю та її нарід. Коли в 1944-му році лявіна українських втікачів котилася Словаччиною, словаки прийняли їх щиро, хоч в своїй політичній наївності часто не могли зрозуміти, чому українське населення кидає свою батьківщину й утікає до ворожої Німеччини перед „слов'янською" червоною армією.

Щоб зрозуміти словаків, не можна забути, що вони жили понад тисячу років в мадярському ярмі. Словацькі патріоти, свідомі, що сили народу заслабі на те, щоб словаки могли самі скинути ярмо, шукали за союзниками. Тому ,коли в 1848-му році вибухла мадярська протиавстрійська революція, словаки станули по боці Австрії та радісно привітали московську армію, яка прийшла на просьбу австрійського цісаря допомогти приборкати мадярів. Всі словацькі надії розвіялися після австрійсько-мадярського замирення в 1867 році, за яким австрійський уряд перестав встрявати у внутрішні справи Мадярщини. Розчаровані словаки дійшли до переконання, що добудуть волі тільки при допомозі „слов'ян", яких, на їх думку, репрезентувала могутня царська Московщина. Так постав словацький „слов'янофільський рух", який в своєму ядрі був поліпшеним русофільством.

Кінець першої світової війни приніс в значній мірі здійснення мрій словацьких патріотів. Тогочасний голова Чеської Народної Ради, пізніший перший президент Чехословаччини, професор Тома Масарик, заключив з словаками в Пітсбурґу умову про злуку Словаччини з Чехією Моравією і Шлеськом в одну Чехословацьку Республіку, державу двох братніх народів, чеського і словацького. Словаки мали користуватися в спільній державі широкою політичною, культурною і національною свободою.

Час показав, що Пітсбурґська умова стала для словаків тим, чим Переяславська умова стала для українців. Чехи не дотримали своїх зобов'язань, а показалися імперіялістами „в кишеньковому виданні". Вони пропаґували й усіми засобами старалися перевести в життя фікцію одного чехословацького народу. Твердили, що чеська й словацька мови — це дві мови одного чехословацького народу, вимагали від словаків чехословацького патріотизму, при чому самі залишилися чеськими патріотами. Коли запитати чеха, хто він, завжди відповідає, що чех, а коли запитати його про словака, скаже, що це „теж чехословак". Чехи вважали словаків менш культурними, менш розвиненими і тим викликували гостру реакцію зростаючого молодого словацького націоналізму. Словацько-чеський антаґонізм в роках 1918-1939, коли обидва народи жили в спільній державі, зріс до тої міри, що словаки радісно повітали нагоду відірвання від чехів. Хоч годі заперечити, що словацькі самостійницькі змагання були на руку Гітлерові, проте нема жадного сумніву, що проголошення незалежности Словаччини було виявом волі величезної більшости словацького народу.

Короткий період словацької самостійности викристалізував душу словацького народу. І тим, що сумнівалися, доказав він, що словацький нарід є здібний до самостійного життя. Чехи, після повного включення Словаччини до ЧСР в 1945-му році, продовжували свою нещасну політику. Пропасть, яка постала між обома народами, поглибилася внаслідок діяння нового фактору: комунізму. При перших післявоєнних виборах до парляменту комуністична партія виграла вибори на чеських теренах, а програла їх на Словаччині. Для приборкання протикомуністичних заворушень на Словаччині уряд висилав туди часто вірні чеські поліційні та військові відділи, так, що словацькі маси звичайно утотожнюють чехів з комуністами. З оповідань вояків УПА, що перебилися через Чехословаччину до Баварії, знаємо, що словацьке населення ,а часто навіть і словацькі урядовці, жандарми й вояки, допомагали всебічно УПА,коли чехи старалися виконувати прикази на знищення УПА.

Українці в Америці в загальному або не визнаються в словацькому питанні або дивляться на словаків крізь чеські окуляри. Часто плутають словаків з чехами, мовляв, це все одно, отже приймають чеське становище, яке нагадує становище москалів в відношенні до українців. На бенкеті центральної української організації представлено делеґата Чехословацької Народної Ради, чеха, як заступника словаків, а недавно наша преса писала, що чехові Гвасті вдалося остаточно видобутися з ЧСР, хоч ясно, що Гваста — словак.

Треба знати, що й чеська еміґрація розходиться в своїх поглядах щодо словацького питання. Чеський Народний Комітет в Лондоні, очолюваний генералом Прхалою, стоїть на становищі, що він репрезентує тільки чехів і заявляє охоту співпрацювати зі словаками саме так, як з іншими поневоленими большевиками народами. На думку цього комітету питання, чи словаки захочуть жити з чехами в спільній державі, можуть рішити тільки самі словаки. Зате Чехословацька Народна Рада в Америці та в Німеччині займає зовсім інше становище. Вона вважає себе іміґраційним урядом Чехословаччини в її межах з 1-го вересня 1939-го року, отже включно із Словаччиною та Карпатською Україною. Словаків, які заперечують приналежність Словаччини до ЧСР і обстоюють право словацького народу на власну державу, називає вона „словацькими сепаратистами". Отже знову аналогія з москалями, які говорять про нас, як про „українських сепаратистів". З чехами співпрацює розмірно мала група словаків - федералістів, саме так, як і ми маємо наших „федералістів".

Словацька еміґрація за океаном дуже чисельна. Твердиться, що після ірляндців і литовців це третій нарід, якого еміґрація перевищає чисельно населення в старому краю. У З'єдинених Державах Америки є самостійні словацькі католицькі й протестантські парафії, виходить чимало словацьких часописів і журналів. Словацькі братські асекураційні союзи мають майно в загальній сумі 77,635,559 долярів. Найсильніший з них це „Словенска Католіцка Єднота" з капіталом понад 20,000,000 долярів. Подібно до українців, словаки на еміґрації не мають одного, але два політичні центри, які себе взаємно доволі гостро поборюють.

Словаки, як малий народ, шукають за союзниками серед слов'янських народів. Вважають, що найкраще повинні їх зрозуміти українці, що борються з московським імперіялізмом, так як їм приходиться боротися з імперіялізмом чеським. А наші симпатії до словацьких визвольних змагань не повинні викликати ворожої реакції збоку політично здорово думаючих чехів, бо і чехи мусять признати, що коли вважаємо святим і неспірним наше право на власну державу, не можемо заперечити того самого права словакам і це в нічому не зменшує теж і нашої традиційної симпатії до чехів.

СТОРІЧЧЯ НАЙБІЛЬШОЇ МІСЬКОЇ БІБЛІОТЕКИ

Найбільша в світі міська бібліотека, тобто Публічна Бібліотека міста Ню Йорку святкує спокійно сторіччя свого заснування. Припадок хотів, що саме в такому часі припала річниця винаходу літака братів Райтів і тому у великому вестибюлі бібліотеки виставлені картини найрізнородніших повітреплавів, дійсних і фантастичних, які сповнюють подивом публіку, що масами її відвідують. Зрештою, вистави в цій бібліотеці це правило, бо навіть українці мали нагоду в 1950 р. використати її гостинність, улаштовуючи відому виставку українського книжкового мистецтва.

Сто років тому ця бібліотека мала назву „Астор Лайбрері", а її приміщення находилося при Лафаєт Стріт, недалеко Астор Плейс, на долині міста. Це місце було в тому часі, тобто в 1854 році, таким важливим центром міста, як тепер славний у цілому світі Таймс Сквер. Повідомляючи про відкриття бібліотеки Астора 1 лютого 1854 р., щоденник „Ню Йорк Таймс" писав, що „ні одного тому не вільно взяти з бібліотечного будинку, ані нікого не сміє вибрати собі книжки з полички без дозволу урядовця, який її доглядає. Зокрема треба знати, що там не вільно курити".

Сьогодні тисячі людей беруть книжки з нюйоркської Публічної Бібліотеки домів, а інші тисячі користають з книжок, уставлених на поличках „для референцій", тобто для відсвіження пам'яти про загально відомі речі або для підшукання відомостей, що містяться в постійно зростаючім числі таких книжок, як енциклопедії, альманахи, підручники історії і т. п.

У звіті з 1873 р. сказано, що „пересічна щоденна кількість відвідувачів бібліотеки виносила 86 осіб, з чого двадцята частина були жінки". У грудні минулого року, отже в часі малих шкільних вакацій з нагоди Різдва, коли не тільки учителі, але й учні мали нагоду відвідувати бібліотеку, стверджено, що до головного будинку при 42 вулиці приходило денно 14,000 осіб, а впродовж цілого місяця користало з книжок 250,000 осіб.

Якщо йде про українців, то треба признати, що в теперішньому часі можна кожного дня зустрінути в цій бібліотеці якогось загально відомого вченого, публіциста, студента або й „звичайного" громадянина. Нюйоркська Публічна Бібліотека стала найбільшою скарбницею українського друкованого слова поза межами України. Там находяться старинні видання й друки найновішої, тобто підсовєтської доби. Доволі багато матеріялу для українознавства містить не тільки слов'янський відділ, але й загальна книгозбірня, якої велетенська картотека находиться на третьому поверсі.

Перший бібліотекар сповіщав після відкриття „Астор Лайбрері", що в ній находиться 80,000 томів. У 1895 році бібліотека перенеслася до величавого мармурового будинку при 42 вулиці, сполучивши дві бібліотеки, а саме Астора й Тілдена, а старий будинок став згодом власністю відомого товариства „Гібру Іммігрейшен Асосіейшен" (ГАЙАС). Тепер головна бібліотека охоплює 3,500,000 творів, доволі багату галерію образів, велику збірку рідкісних друків і книжок і веде концерти рекордованої музики в полудневих годинах. Незвичайно цінна для істориків колекція мап, а читальні у всіх відділах відзначаються справді швидкою і прихильною услугою бібліотечних урядовців і службовців. Утримання бібліотеки коштує 8,000,000 дол. річно, оплачуючи між іншими 2,000 працівників, затруднених як в головному будинку, так і в 75 інших будинках, в яких приміщені відділи бібліотеки. Бруклин має окрему бібліотеку з своїми відділами і окремий міський бюджет на своє утримання.

Закладання відділів бібліотеки започаткував в 1905 р. відомий сталевий підприємець і філянтроп Андрій Карнеґі, призначаючи на цю ціль 5,200,000 долярів. Тепер будують вже з інших фондів ще один будинок головної бібліотеки, недалеко Центрального парку, в дільниці Мангеттен.

Книжка й часопис — найнеобхідніші речі в домі культурної родини.

Андрій Яковлів

ІСТОРИЧНІ ТРАДИЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТИ

(4)

До речі буде навести тут приклад, як великий наш еміґрант, гетьман Пилип Орлик, наступник Івана Мазепи, боронив права України на самостійне державне життя в своєму „Виводі прав України", адресованому до цілого світу. „Після довгої кривавої війни, писав Орлик, високомужній вождь Богдан Хмельницький, несмертельної пам'яті, визволив з польського ярма поневолену козацьку націю. Він підніс Україну до стану незалежного князівства, хоч сам задовольнився титулом гетьмана запорозьких козаків. І син наслідував йому, і Генеральні Штати (Генеральна Рада) цього князівства продовжували після його смерти вибирати своїх князів-вождів вільно й самостійно, і жадна держава не вважала за право до того мішатись. Як вільна незалежна держава, Україна згадується в договорах з Кримом і шведським королем Карлом X. Але найсильнішим арґументом і доказом суверенности України є урочистий союзний договір, укладений р. 1654 між царем Олексієм Михайловичем та гетьманом Богданом Хмельницьким і Генеральною Радою, підписаний уповноваженими особами з обох сторін. І хоч пізніше примушено гетьмана Брюховецького зректися суверенности України, але це зречення не мало правної сили, бо ж гетьман не міг зректися того, що належало не йому, а цілому народові. В таких випадках кожен народ має право протестувати й привернути свої давні права". Далі Орлик арґументує суверенність України покликанням на договір гетьмана І. Мазепи з шведським королем Карлом XII і закінчує „Вивід прав України" такими пророчими словами: „Коли всіх наведених арґументів не досить, то загальний інтерес зобов'язує всі европейські держави визволити Україну з московського ярма і цим обмежити Московську державу, яка незабаром буде змагатись до повалення цілої Европи. Треба сподіватися, що европейські держави зрозуміють загальну небезпеку від такої аґресивної держави і переконаються, що загальна безпека й мир значною мірою залежать од відновлення самостійности України".

Ол. Безбородько, б. київський полковник, потім секретар Катерини II, міністер і граф, за царя Павла I російський канцлер і князь, і в той же час великий український патріот, що написав знамениту „Историю Русов", у передмові до неї писав: „Історія Малої Росії до часів татарської навали на Русь з'єднана з історією цілої Росії, вірніше — вона і є єдиною історією руською", поправляє він далі. В іншому місці Безбородько писав: „Пригадати треба жадобу їх (москвинів) до властолюбія й претенсії, з якими вони присвоюють собі навіть цілі царства, Грецьку й Римську імперії, вкравши з цією метою державний герб тих царств, себто двоголового орла, який нібито у спадщину перейшов до князя їх Володимира, зятя грецького царя Константина Мономаха, хоч той Володимир в дійсності був князем руським, київським, а не московським" (ст. 125). Про український народ цей же автор писав: „З історії відомо, що народ цей (український) з найдальшої давнини був у землі цій самостійним і самодержавним, під управою своїх власних князів, славних своїми чинами й війнами". Так само висловлювались, так само посилались на історичні традиції й наступники автора „Историн Русов". Для українських діячів кінця XVIII та першої половини XIX ст. ці традиції були так само близькими й відомими, як і попереднім поколінням. Вони були живим зв'язком, що в'язав думки й писання літописця Нестора, козацьких літописців, автора „Историн Русов", Капниста, що р. 1791 був посланий українськими патріотами до пруського короля прохати допомоги проти Москви, Максимовича, Бодянського, Костомарова, нашого національного генія й будителя, Т. Шевченка, та багатьох інших.

Але в наших істориків і письменників другої половини XIX ст. помітно дещо відмінне. В кінці XVIII ст. і на початку XIX ст. до нас дійшли з Заходу впливи романтизму, абстрактної ідеї про народ, як носія найвищих цінностей духа й свободи, та ідеї соціяльної рівности й справедливости. Вони знайшли родючий ґрунт в історичній традиції недавньої боротьби козацтва за народні права, овіяні чарами народної поезії, оспівані в тисячах народних дум і пісень. Наші історики та інші наукові дослідники починають заглиблюватись в етнографічні досліди, в студії над народними піснями, обрядами, звичаями, починають вияснювати історичні причини соціяльно-економічної недолі народніх мас. Історичний інтерес починає звертатися на дослідження причин цієї недолі, на історію масових народних рухів у минулому. Державно - політичні ідеали, прагнення до відбудови власної держави в минулому потроху відходять на задній плян перед інтересами до виявів революційних прагнень народних мас. Хоч і ці студії принесли велику користь для української науки, проте мимоволі вони надали історичним дослідам однобічного характеру. Серед української інтеліґенції почала ширитися російська революційна ідеологія, неґативне ставлення до російської абсолютистичної держави, разом з тим і до держави взагалі, та легковаження для нації державної організації. Революційно - народницький напрям потяг за собою занедбання української національно-державної традиції. Вже М. Драгоманів звернув увагу на шкідливість цих недержавницьких тенденцій, завваживши, що ніхто так не фальшував української історії, як ті історики, що малювали чорними барвами оборонців української політичної свободи: І. Мазепу, Полуботка, Виговського та інших, і в той же час мовчали про тих, хто цю свободу нищив — Петра I та Катерину II, і що нікому було привчити українців пишатися „своєю славою, своїм царством і панством" („Пропащий час").

А тим часом на залишену й призабуту українцями давню, княжу добу нашої державности заявила права, як на своє власне добро, Росія. Ці претенсії з'явилися в кінці XVIII ст. Московські історики й філологи утворили науково - образну теорію про спільну добу державности за київських князів, зв'язали її вигадками московських книжників про династичні права панівної в Московській Росії династії Романових та пустили в обіг не тільки в Росії, ба й всюди закордоном, теорію, про „три ветви єдиного русскаво народа": великоросів, малоросів та білоросів, про початок московської державности за Київської доби, про „возсоединеніе отторгнутой прародительской отчины" московських царів р. 1654 за Богдана Хмельницького. Ці теорії, що їм російський уряд надав офіційного, обов'язкового характеру, розбивали цілість історичного процесу українського народу. Москва загарбала собі початкову добу нашої історії, бо про початок своєї московські вчені нічого не знали, і тим штучно продовжили історичне існування московського народу, та ще й на території України, де його ніколи не було. Все це несприятливо відбилося на молодшому поколінні українського народу, якому довелось жити, вчитися й діяти під натиском штучно утворених, хибних, але обов'язуючих теорій. Історична державна традиція українського народу потроху забувалась, рвався зв'язок молодого покоління з попередніми поколіннями, в українські кола народу мимоволі проникала єретична концепція „триединой Россії", триєдиного народу та етнічної й державної спільноти московського народу з народом українським.

СЕНТИМЕНТАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО РЕАЛЬНОЇ СПРАВИ

300-літні роковини Переяславського договору і зв'язаний із ними штучний крик в совєтській пропаґанді дали нагоду польському часописові „Слово Людове", Ню Йорк-Шікаґо, за місяць лютий ц. р., до великої передової статті п. з. „Після років неволі". „Слово Людове" — один із органів Польського Стронніцтва Людового, й автор тієї статті — п. Станіслав Заремба — чільний діяч тієї селянської партії, один із найближчих до її лідера Ст. Міколайчика. Стаття підкреслює підступність і насильство Московщини у відношенні до України й Польщі та спільні удари, що їх Україна й Польща зазнавали й зазнають по нинішній день від Росії.

„Три довгі сторіччя кажуть про те, як багато українських поколінь, зазнаючи жорстокого гнету від московських царів, вгиналися під тягарем їх „опіки", проливаючи ріки крови для справи національного визволення. Після 1917 р. червоні царі з Леніном і Сталіном у проводі, створивши „вільну" Українську Соціялістичну Совєтську Ріспубліку, не робили нічого іншого, як тільки реалізували відомий вислів Валуєва з 1863 року, який кричав перед світом, що „України не буде, нема і не може бути". Від 300 років, а також вже раніше, польсько-українські взаємини формувались для обох сторін препогано. Якщо тоді, і впродовж останніх десятиріч, історичний хід отих взаємин не був би пронизаний такими яскравими помилками одної і другої сторони, то ми не переживали б спільно стільки національних драм і трагедій. Бо нашим нещастям було не тільки те, що росіяни і німці витягали від століть свої хапчиві руки по польську й українську землі, по наші душі й нашу свободу, але передусім те, що ми не зуміли зв'язатись вже здавен вузлами братерства, приязни і політичної співпраці, як два сусідні, незалежні народи. — Нічого нам полякам і українцям у тому довгому часі не щадили. Всі поразки і трагедії, які тільки можуть впасти на нарід, лягали в першу чергу на спину широких народних мас, однаково польських, як українських. Всі удари, що їх тільки можуть виміряти людська злоба і людський злочин, вдаряли в першу чергу в груді наших батьків, польських і українських селян. Свідомість того факту, що його вже нераз підкреслювали наші палкі патріоти, прихильники польсько-українського порозуміння, вже давно диктував занехати в інтересі обох народів боротьбу й розпочати щиру співпрацю. Ті заклики були голосом на пустелі. Над цілою минувшиною наших історичних сусідських взаємин висять опір і запальчивість.

Наші попередники, а також і ми самі, вели боротьбу наче за „межу", затрачуючи з очей історичний зміст і політичний глузд нашого існування в тій частині Европи. Проте нині, після років неволі, у ті роковини Переяславського договору, коли наші народи вгинаються під вантажем того самого, що перед сторіччями, імперіялізму, називаного сьогодні комуністичним, найвищий час занехати боротьбу за „межу"... Ми завжди були і є згідні щодо того, щоб нарешті припинилися спори і сварні між нашими народами. Польський селянський рух репрезентує таку програму віддавна, признаючи водночас повне право українського народу до всестороннього розвитку і самостійного буття нарівні з іншими народами Европи. Ми не бачили і не бачимо іншої дороги, бо нашою спільною долею є те, що Польща й Україна разом із Чехословаччиною становлять стрижень безпеки і рівноваги поміж Росією і Німеччиною. Коли після визволення наших країв з-під большевицької неволі не створимо того стрижня, то в періоді нового катаклізму можемо пережити найбільшу драму в нашій історії і може останню можливість нашої видержливости... Ото ж, коли колись кидано гасло „З чортом, або не поляками" чи навпаки, то найвища пора заступити його програмою „З поляком, з українцем — проти чорта". Бо на шляху до самостійности України й Польщі стоїть сьогодні передусім один спільний наш ворог — Совєти".

Наведена обширна цитата — це частина названої статті. Все інше, що не наведене тут — втримане в тому самому дусі. Як бачимо — все сказане звучить гарно і вірно й не може викликати застережень ні в одної думаючої людини, бо спільність російського ворога для Польщі й України так яскраво і жахливо доказана історією і сучасністю, що ця теза не вимагає ніяких більших арґументтів. Має ота стаття п. В. Заремби тільки одну велику хибу: вона вдержана виключно у тоні сентименталізму, без наведення будьяких практичних порад, як треба перевести занехання і розв'язку „спорів за межу" і політичну співпрацю Польщі й України з вістрям проти спільних ворогів. Правда, автор впевняє в одному місці, що „сама проблема не є аж така трудна, як це могло б здаватися на перший погляд", і що „способів реалізуючих співпрацю може бути багато". Жаль, що не наведено бодай один. Бо власне вся трудність польсько-української злагоди полягає в тому, що до цього часу польська сторона, деклямуючи про приязнь і співпрацю, знаходила тільки одну розв'язку: пересувати „межу" згідно з польськими історичними претенсіями і вирішувати спір за неї — силою. І коли признати за п. В. Зарембою, що дійсно Польське Стронніцтво Людове зірвало на теперішній еміґрації з його колишнім відношенням до українців і України з часів бльокування „П'яста" з ендецією („народові демократи") і хадецію („християнські демократи") зі спільною найбільш екстермінаційною протиукраїнською політикою в передвоєнній Польщі, то в практиці це виявляється тільки гарними статтями, що зручно вимінають найболючіші справи, що творять суть конфлікту. Яке можливе порозуміння без виразного становища до суті конфлікту?! Кожне таке порозуміння було б нещире і крило б зародки відновлення спору. Реальна справа вимагає реального, а не сентиментального ставлення справи. Українська сторона не може позбутись враження, що табір п. С. Миколайчика, що його органом є „Слово Людове" (як і „Ютро Польскі" в Лондоні), боїться, як тіни, щоб не підсилити проти себе ще більше демаґогії інших польських партій, які не можуть забути йому прогулянки С. Міколайчика до Варшави, і тому у відношення до українців, коли річ іде про реальне порозуміння, ще повздержливіші, як їх земляки з лондонського чи паризького осередків. Стаття п. В. Заремби цих сумнівів не розвіває.

Бути членом Українського Народного Союзу, значить належати до такої української організації, яка об'єднала в Америці й Канаді найсвідоміші українські сили в одну ідейну спільноту та поставила її на службу нашим країнам та нашому поневоленому українському народові!

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Шікаґо, Ілл.

ПІВДЕНЬ.

Нотатки.

Вже від кількох місяців на цьому терені громадське життя є в стані „депресії". Нема виробленого пляну, нема ясної мети, а тому й постає „безробіття". А якщо додати, що ціла організація цього життя ведеться в церковних підвалах-бейзментах, то маємо правдивий образок з життя перших християн, які скривались в катакомбах, і там, в глухих мурах під землею, молились Богові.

Але є товариства, особи, які розуміють цей стан. Розуміють і болюють. Товариство св. Петра і Павла (220 В.) пару разів вже пробувало вийти з цього „підпілля". Але було трудно. Тепер є нова спроба. Створено Ініціятивний Комітет Українського Дому, який думає зрушити цю справу, або все це відложити ще на 50 літ. Для цієї мети Тов. св. Петра і Павла пішло з колядою. Зібрано 266 дол. Частина доходу призначена на ЗУАДК, частина на Український Дім. Розуміється, що це все є краплиною.

СУМ-а

існує тут вже від пару років. Звичайно, що і це товариство має свої світла і тіні. Молоде лице, постійний рух — це його блиск. Дар на школу коло 900 дол. потверджують ці слова. Це таки щось! Але в нутрі товариства панує „інфляція". Різні інструкції, зобов'язання, ціла гора різної літератури, листів, паперців, і веякі інші „важні справи" так виснажують, що і найсильніші падають. Звичайно, це не є вина Управи, причини ттреба шукати деінде. Нова Управа вірить, що і в цьому році піде все гаразд, а тому не задумує вводити жадних змін. Побачимо.

Школа

є рівнож на цьому терені дуже актуальна. Кампанія на цю ціль ведеться вже від кількох літ. Одні хотіли б вже бачити школу на ногах, другі вперше хочуть побільшити фонди. Здається, що одні і другі мають рацію.

Вибори

вже майже відбулися всюди. Деякі Управи трохи задумуються над громадським життям, а деякі кладуть надію на Бога, а самі позаду шкандибають. Тут у всьому винні тільки виборці, які переважно віддають свої голоси на близьких приятелів, вуйків, стрийків, і т. д. Здається, що найкраще було б застосувати тут американський спосіб. Кожний кандидат до Управи повинен перед виборами заявити, чому він хоче бути вибраним, які він має пляни, та чого він за рік доб'ється. Зорганізоване життя на цьому терені існує вже близько 50 літ. Коли б кожна Управа, в кожному Товаристві, взяла на себе бодай маленьке зобов'язання, то до цієї пори, десь близько Палайна Стр., ми мали б направду „український Бродвей". Все це залежить тільки від виборців. На жаль, кожний дивиться по свойому, або взагалі ніяк не дивиться.

Найбільше виборами цікавляться члени Тов. св. Петра і Павла. А спеціяльно конвенційними, на які являються всі „живі і мертві". Такі моменти треба використовувати, бо вони є дуже рідкі. Наприклад, цього року було коло 11 кандидатів, а половина з них або не знає, або не хоче знати і чути, що таке Народний Фонд, або Союзівка.

Закінчення

можна намалювати таке. Город. На городі малі діти граються снігом. Одні перемучені і з поперебиваними носами відходять, другі стоять ще. А он там, за горою, висувається малесенький крайчик СОНЕЧКА. Воно зиркає і усміхається.

П. Медвецький.

Сиракюз, Н. Й.

Із праці відділу УЗХ ч. 52.

Загал, здається, мало коли має нагоду читати про працю нашого відділу Українського Золотого Хреста, що безперервно є активним від свого заснування в 1940 р. І дотепер майже всі членкині відділу це старі іміґрантки й тут роджені, а це завдяки тому, що навіть у час війни відділ УЗХ у Сиракюз не переривав своєї праці. Щоб можна було хоч побіжно побачити, що ми зробили, вистачить навести всі наші збірки на гуманітарні й загальногромадські цілі.

І так, на Американський Червоний Хрест вислано в 1942 р. $172.00, в 1943 р. $244.88, в 1944 р. $234.18, в 1945 р. $380.40, разом за чотири роки $1,031.46.

Крім того наш відділ УЗХ кожного року платить $10.00 ще й іншим харитативним американським організаціям, як Камюніти Чест, Кенсер Фонд, Салвейшен Арми, Кристмас Сіл та іншим.

На Український Конґресовий Комітет наш відділ УЗХ вислав свою коляду через місцеву філію УКК. І так ми вислали в 1946 р. $198.76, в 1947 р. $209.00, в 1948 р. $396.75, в 1949 р. $400.00, в 1950 р. $310.00, в 1951 р. $327.00, разом за 6 років $1,841.51.

На допомогу скитальцям, крім пачок одежі й поживи, відділ УЗХ у Сиракюз вислав $192.00. На допомогу хворим священикам на скитальщині $220.00. На допомогу хворим скитальцям $100.00.

На інші народні цілі відділ УЗХ ч. 52 вислав: на сироти до Филаделфії $160.00, на Український Семінар у Вашинґтоні $125.00, на українську парафіяльну школу $335.00, на інші народні місцеві цілі $115.00.

За час свого існування відділ Українського Золотого Хреста в Сиракюз вислав на різні допомогові й загальнонародні цілі близько $4,500.00.

За Управу УЗХ ч 52:

Текля Каменюк, голова;
Татіяна Залісьна, секр.;
Магдалина Дзецюх, кас.

Филаделфія, Па.

Народне Віче.

В неділю, 28 лютого ц. р. відбулось тут Народне Віче у великій залі Горожанського Клюбу при вулиці Френклін. Віче скликав місцевий Відділ УККА, а головною проблемою його були дві справи, а саме:

1) нова акція переселення втікачів до ЗДА згідно із законом про переселення втікачів з 1953 року; як теж

2) справа збірки фондів на Український Народний Фонд.

Головним промовцем про першу справу був екзекутивний директор ЗУАДКомітету, д-р В. Галан, який з'ясував важливість і актуальність нової переселенчої акції, що може дуже причинитись до цілковитого розв'язання пекучої проблеми „скитальщини". Проблему „скитальщини" можна розв'язати трьома акціями. Найголовніша є можливість переселення здібних до праці українських скитальців до заморських країн, головно до ЗДА, де вони можуть стати самостійними і самовистачальними. Саме ця найголовніша розв'язка тепер має всі можливості реалізації, бо діє новий переселенчий закон і ЗУАДКомітет дістав дозвіл Державного Департаменту вести самостійну переселенчу акцію в рямках цього нового закону.

Другим завданням в розв'язці проблеми „скитальщини" є допомога тим українцям, які не можуть виїхати, чи теж мусять залишитись в Европі, дістати там працю та й там усамостійнитись і акліматизуватись. І цю акцію веде ЗУАДК через новозорганізовані Бюра Праці при допомозі Високого Комісаря для справ скитальців, як в Німеччині, так теж в Австрії.

Третім завданням є постійна та зорганізована допомога тим усім, які не можуть на себе заробити, хворим і немічним, сиротам і старшим віком особам.

Найголовнішим у сьогоднішню пору завданням є переселення. ЗУАДК має всі дані перевести цю акцію якнайкраще і якнайуспішніше. Він дістав дозвіл Державного Департаменту вести власну переселенчу акцію та й видавати власні ашуранси. Та для повного успіху цієї важливої акції потрібно знову трьох чинників: українського допомогового комітету, який є і має всі прероґативи, співпраці української громади у ЗДА та й співпраці еміґрантської громади, яка бажає скористати з переселення. Від американської української громади треба співпраці в двох напрямах: виготовити якнайбільше і найскоріше ашуранси на переселення наших втікачів, як теж дати матеріяльну базу для праці ЗУАДК. Знову ж еміґранти в Европі повинні самі вирішити, чи вони бажають цього переселення, бо приписи переселенчі тепер важчі та й вимагають більшої праці з боку спонзорів. Доповідач теж накреслив загальні напрямні переселенчої акції та й подав усі правні можливості переселення. Після доповіді приявні ставили речеві запити, на які дістали вичерпні відповіді.

В справі фондів Українського Народного Фонду говорила містоголова Головної Управи УККА пані Олена Лотоцька. Вона подала, що збірка цього року не дописала та й завізвала приявних подбати в цей останній збірковий місяць, щоб Филаделфія, яка саме найбільше відстала у збірці, виповнила своє громадське завдання. До цієї теми говорив ще член Управи Філії п. Вак-Бойчук, як теж і висловились деякі із приявних громадян, головно голова „Самопомочі" п Ценко.

Вічем проводив п. Роман Карбівник, а участь в ньому взяло кількасот громадян, які відчувають повагу сьогоднішних наших громадських завдань і прийшли, щоб разом спільною радою їх вирішити. Вражала відсутність представників Головної Управи УККА, які живуть у Филаделфії і репрезентують там на таких постах, як заступник голови і заступник секретаря місцеву велику організацію. Вічем у Филаделфії започатковано цілу низку таких віч і зібрань у справах переселення і політичної акції УККА, що відбудуться в різних осередках українського поселення у ЗДА. Як інформують уже в четвер відбулось таке віче з великим успіхом у Балтіморі у стейті Меріленд.

Т.

Торонто, Канада

Гідний вчинок У. С. Громади.

Заходами У. С. Громади та відділу ОУК влаштовано ввечері 5 лютого ц. р. несподіванку для двох піонерів-членів У. С. Громади. Тими членами були: Т. Кульчицький та Т. Москалюк. Причиною для цього була їхня довготривала хвороба та підірваний стан здоров'я.

Як членство їх шанує, можна було пізнати з чисельности на цьому вечірку - несподіванці. Поверх три сотні людей, тобто членів та знайомих прибуло віддати їм обом ту шану й згадати про минулі піонерські часи трудного життя в Канаді.

Господарем цієї вечірки був голова У. С. Громади в Торонто п. С. Теребуш, який, безперечно, у своїй добре підготованій вступній промові розказав побратимам - піонерам пп. Москалюкові та Кульчицькому, чого саме сьогодні всі так чисельно зійшлися, а також і чому саме їх запрошено на цю вечірку. В часі цієї промови заблестіли в очах сльози з радости обом побратимам, а також і декому з їхніх приятелів.

Головне слово на цьому вечірку мав голова Головної Управи УСГ, п. В. Гультай. Вітаючи обох побратимів, він пригадав усім ті часи, в яких була започаткована організована діяльність малих тоді ще гуртків по всій Канаді У. С. Громад. Пізнав він побратима Москалюка з піонерської праці ще в Саскатуні, а другого — Кульчицького Федя з Содбур та Кіркленд Лейк. Добрих слів не жалував він для них обох за їхню довголітню працю та жертвенність на цілі визвольних змагань нашого народу на його рідних землях.

Від організацій вітали ще такі провідні члени: пані О. Заяць від ОУК, п. І. Кавун від Філії УНО, С. Віндик від Станиці У. С. С. та В. Гірняк від У. Н. Союзу. Останній згадав кілька моментів із боротьби 1917 та 1918 рр., в якій брав живу участь побратим Федь Кульчицький разом із ним. Тими моментами були: наступ на Александрівськ, наступ на головний двірець у Львові та 18-годинний бій в Цитаделі у Львові, його закінчення й відступ через гору Льва до Лисеничі і Винник.

Було попрошено до слова й побратимів. Пан Москалюк подякував самий, хоч і дуже знеможеним голосом, а за Федя Кульчицького сказав слово подяки п. В. Несторовський, який знав його також ще з піонерських часів.

Велике враження зробили на всіх дві маленькі учениці нашої Рідної Школи, які передали квіти для наших побратимів та подякували їм обом за їхні минулі труди й побажали від себе, щоб вони відзискали своє здоров'я й дальше змогли ще працювати для визволення нашого народу.

Члени й приятелі побратимів напередодні несподіванки підготовили були певні подарунки, які від їх імені передав п. В. Гультай.

Вшановуючи побратимів місцевих, не забув ніхто з присутніх, і про тих багатьох побратимів-інвалідів із українських визвольних змагань, які залишилися й досі на скитанні. На заклик господаря вечірки зібрано в користь їхню суму $93.00, які переслано до Головної Управи У. С. Громади в Вінніпеґу.

На закінчення вечірки відспівано кілька стрілецьких пісень, дуже улюблених для Федя Кульчицького й Москалюка.

Кореспондент УСГ.

Ню Йорк, Н. Й.

Інавґурація Мішаного Студіо-Хору.

В Літературно-Мистецькому Клюбі в Ню Йорку, дня 30-го січня ц. р., відбувся музичний вечір, що своїм змістом перевищив інші подібні імпрези та своєю програмою сягав у глиб теорії та практики музичного життя.

Мішаний Студіо-Хор, після організаційних змін та трьохмісячної студійної праці, оце вперше виступив перед громадянством, під проводом молодого диригента і вже відомого композитора Ігоря Соневицького, професора Українського Музичного Інституту в Ню Йорку.

Програму вечора відкрив голова Літературно-Мистецького Клюбу проф. С. Литвиненко, з'ясовуючи організаційні етапи хору та вітаючи молоді сили з їх відданістю мистецькій справі. Далі слідувала доповідь проф. В. Січинського „Чужинці про капелю Ол. Кошиця", в якій доповідач подав кілька особливо яскравих моментів з успіху цього світознаного хору в Европі та Арґентині. Свій виклад прелеґент ілюстрував вибраними рецензіями чужинців-музикознавців, які були особливо характеристичними для кожної держави і нації (Чехія, Австрія, Швайцарія, Франція, Бельґія, Фляндрія, Голляндія, Англія, Німеччина, Арґентина).

Диригент Студіо-хору Ігор Соневицький в короткій фаховій доповіді „Про хорове мистецтво", торкнувся важливіших проблем хорового співу, звертаючи особливу увагу на підготовчо-технічну працю, що звичайно занедбується в наших хорових організаціях. Прелеґент зазначив, що Студіо-хор це не спіла хорова одиниця, а тільки школа хорового мистецтва, що творитиме фундамент для майбутнього мистецького мішаного хору.

Студіо-хор виступив з трьома точками: С. Людкевича „Нова радість", К. Стеценка „На Орданській річці" і М. Леонтовича „Ой, з-за гори кам'яної". Хоч були виконані лише три точки, але вони переконали слухачів про справді поважну, старанну і головно мистецьку студійну працю хору. Не зважаючи на ще невелику кількість учасників, відчувалася певність і точність виконання, свіжість і симпатичний тембр молодих голосів і, головно, з'єдиненість і монолітність цілости. Вправна рука диригента виявила також оригінальність інтепретації, послушність хору в модуляції і кольористиці голосів.

Після інавґураційної частини відбулося приняття для гостей, влаштоване хористами, на якій молоді господарі витворили незвичайно щиру і теплу товариську атмосферу. Під час прийняття промовляли проф. С. Литвиненко та О. Костецький.

Були це — як зазначив голова Студіо-хору п. В. Гайдук — немов би „христини хору". У своїй промові він закликав членів хору до дальшої посиленої праці над розбудовою та удосконаленням розпочатого діла під керівництвом висококваліфікованого диригента, а на закінчення дав проєкт назви хору „Молода Україна", яку всі присутні привітали рясними оплесками.

Справді українське громадянство мусить щиро привітати розпочату працю Студіо-хору, тим більше, що це мішаний хор, ведений фахово на засадах мистецтва хорового співу та світлих традицій української музичної культури.

Присутній.

Хроніка українського життя

ПАРАҐВАЙ

Створено „Український Католицький Комітет"

За почином кількох галичан і при піддержці о. Мельничина, ігумена Ч.С.В.В. у Апостолес в Арґентині, та при запевненню морального і юридичного піддержання з боку католицького духовенства у Параґваї, засновано у Енкарнасіоні місті - центрі не лише української, але взагалі европейської іміґрації у південному Параґваї — „Український Католицький Комітет".

Вже у перший день заснування вписалося 22 родини із кольоній Альбореда і Морозенка — але відгук пішов і по інших лоніях та наплив членства є вповні забезпечений.

Цілей заснування цього комітету є духовно-релігійне і національне обслуговання української католицької еміґрації — у першу чергу наладнання періодичних наших Богослужень у Енкарнасіоні, а згодом і по кольоніях, де є більші скупчення укр. катол. еміґрації, та катехизація молоді ідітей і ширення відповідної преси та літератури між дорослими.

Комітет має слідуючий особовий склад: голова Гриць Шостак, заст. гол. Петро Кос, секретар Іван Вислоцький, касієр Кирило Шостак, членивиділові Курпіта Василь — зв'язковий з кольоніями і Корнеліє Павлович — для організації жіноцтва. Члени Контрольної Комісії: Пхаік Іван і Михайло Іваєютин.

Адреса Комітету є: Iwan Wyslotsky para Unk. Cathol. Com., Casilla Correo Fl., Encarnacion, Paraguay.

Іван Вислоцький.

НІОДНА КУЛЬТУРНА ЛЮДИНА НЕ МОЖЕ ОБІЙТИСЬ БЕЗ РІДНОГО ЩОДЕННИКА

Степан Вусатий

МОДЕРНІЗОВАНІ ІМПРЕЗИ

Хтоб там, щоб там, і якби там не говорив про Америку, а я все таки кажу, що вона, ота наша нова Батьківщина, чудова країна: живеш у ній, працюєш, і багатієш...

Ось, візьмім для прикладу — українську політичну еміґрацію: років тому 2, 3, 4, 5, — приїхали сюди українські скитальники, тобто, я і Ви Шановний Читачу... Бідні всі ми тоді були, нуждені, сірі, годі було розпізнати, хто д-р, хто проф., хто мґр., хто інж., а хто простий пан Гриць... Всі однаковісінькі були в ірівських строях... Тільки по славних діпівських скринях ще можна було розгадати, хто яка таборова шишка: в кого великі, важкі, набиті — той напевно в харчовому магазині завідував, лахи видавав, або великим гандлярем був...

А погляньте Ви на них тепер!

Розбагатіли, розжилися, розтовстіли, що хоч тиждень придивляйся — не впізнаєш...

— В того вже гавз, в того дім, в того хата!..

У кожного телевіжени, фриджидери, вошмашини, телехвони!..

Що другий новим Бюіком, що третій Студибейкером роз'їжджає!..

Такі Вам тут гаразди, що лиш жий та будь, УНРУ-ІРО хвали, що сюди привезли, та МекКартія бережися, щоб назад не депортував...

Одне тільки лихо не дає спокійно дихати нашій політичній еміґрації, — оті... оті національні свята!!!

Через них, оті Академії, Концерти, Маніфестації, Збори, Наради, Відчити, Сходини, Засідання, Полькаденси, Пікніки, Кардпарті, та всяку іншу патріотичну біду (пробачте Читачі, я не хотів лаятися, само вирвалося), нема часу телевіжен поваціювати, карою поїхати, піти в гості, в товариське життя побавитися...

Прийде отой вікенд, то ви, замість відпочити — ще більше томитесь;

Замість сидіти в хаті й ваціювати телевіжен — мусите йти на Академію;

Замість поїхати кудись карою — сидите 5 годин на Маніфестації;

Замість піти кудись в гості — мусите йти на збори;

І так всі суботи, всі неділі, всі свята!!!

А куди тільки підеш, всюди давай на ті якісь національні цілі, щоб він сказився, хто їх стільки повигадував...

Ех, що ви не кажіть, а важко жити стало, через оті наші національні свята; солодке американське життя затроюють.

Вже наші великі патріоти нарікати стали:

— Шкода, що українцем народився...

— У інших стільки національних свят немає...

— Щоб мені тільки скорше сітізеном стати, тоді начхаю на їхні імпрези...

Як бачите, панове громадські діячі, є кольосальна небезпека, що коли не перестанемо з тими святами, то ви готові запропастити всю нашу політичну еміґрацію. Оце, остерігаю вас перед людьми, і перед історією...

Щоб нашій політичній еміґрації допомогти в цьому важкому лихові, раджу змодернізувати наші національні імпрези.

Як?

Дуже просто: кожна наша громада винаймає залю. Одну на всі десятки, сотки й тисячі організацій, товариств, братств, сестрицтв та інших безчисленних своїх клюбів. В залі заінсталювати маленьку радіотрансмісію. У малих громадах на 25 ват, у Метрополії, та більших центрах, на 100 ват. Одного з громади вислати на курс оперейторів, щоб вмів нею орудувати — і справа готова.

І ось, захотілося комусь, скажім, Об'єднанню Роз'єднаних Організацій Метрополії, влаштувати, якусь патріотичну імпрезу — припустім Свято Соборности. Тоді Ви, Шановний Політичний Еміґранте, Великий Патріоте, замість йти на цю академію й сидіти в Менгеттен Центрі 6 годин — сідаєте собі вигідно на свій дорогий, м'який фотель, через якого Ви не змогли заплатити Національного Датку за цей рік, і — слухаєте собі радіо.

Надходить 2-га година, а з радіоприймача ви чуєте: „Ще не вмерла Україна", — гимн тобто наш, національний... Вам навіть не потрібно підводитися й ставати на струнко. Все одно ніхто не побачить вашого непатріотичного вчинку. Сидите собі спокійно далі й ваціюєте телевіжен.

Хіба не треба пояснити, що гимн, не хор співає, а патефон з плити репетує... Теж хористи сидять собі всі дома. Теж і для них національний шарварок скінчиться...

Після гимну слідує невмируще вступне слово. Тут вже залежить від промовця: хоче — може говорити; не хоче — може награти свої патріотичні мудрощі на платівку, лишитися в хаті й слухати самого себе.

Далі — пару сольових точок з плит.

Після того святочна доповідь. Головний докладчик може поступити, як при вступному слові — говорити, або награти свою партійну тарабанщину. Правда, покищо краще говорити, бо при награванні дуже часто треба буде змінити плити. Прийдеться найперше замовити у винахідників таку плиту, як млиновеє коло, щоб цілу доповідь українського промовця на національнім святі умістити. Тоді вже й відограти можна...

Ще пару хорових точок, а тоді — резолюції. Тут ця сама проблема, що й при головній доповіді.

Ага, в ніякому разі не можна забути награти декілька плит з рясними й довготривалими оплесками, щоб за кожною точкою пустити. Можна награти й заповідача, але в ніякому разі не беріть містера Пізнака — за сильний голос, плити потріскають.

На закінчення плита: „Не пора, не пора".

Отак відбудеться ціла Академія, а Ви Шановний Політичний Еміґранте, увесь час сидите собі вигіднісінько в румах, ваціюєте телевіжен, і як хочете, можете прислухатись до ходу національної імпрези. Не тратите при цьому ні дорогого часу, ні головне — грошей: колекти не платитимете.

ЧИТАЙТЕ НАЙСТАРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК „СВОБОДУ"

Микола Угрин - Безгрішний

(Дружній спогад із нагоди 70-ліття)

Пізнав я його саме на площині культурної і військової праці у 1911 р. Пам'ятаю, як сьогодні, його відчити по селах іще з-перед першої світової війни, як ними підбадьорював селян, особливо молодь. А як чарував він у тих часах чистотою українського слова усіх приявних на сходинах чи зборах селян. Нераз я сам, як студент філософії, який вийшов із польської гімназії та грішив у розговірній мові полонізмами, чув промови професора Угрина і присвоїв собі саме від нього чималий запас щиро українських слів. Часто чув я від рогатинських учнів (обидва Соколовські, Горанський, Вербяний, Горбусь, Макушак, Вирства й інші), що він розсипав перлини нашого фолкльору всюди, серед гімназійної молоді та по читальнях. Я чув, як його учні хвалили за те, що кидав відважно самостійницькі, незалежницькі кличі між ними й селянством по читальнях. Пригадую собі, як то мої стратинці раділи, коли до них прийде проф. Угрин з відчитом чи викладом. Бадьорими кличами полонив серця слухачів. А вже його праця між учнями: скільки я наслухався від його учнів, якто він їх навчав воєнного ремесла (вчив стріляти), заправляв їх до боротьби за самостійність і незалежність України. Цим його учні були захоплені. А коли в 1914 р. заносилося на війну, скликав збори учнів вищих гімназійних кляс, студентів і ширшого громадянства і бадьорими словами електризував зібраних до чину на випадок війни. Я мав честь бути два рази на таких зборах і чути його палкі слова. В очах його учнів палав вогонь любови до Батьківщини. А коли 1914 р. вибухла війна, півтори тисячки його учнів явилися на площі гімназії і голосилися як добровільці до Українського Леґіону. Я був запрошений проф. Угрином на ті збори, і робив вправи з молоденькими кандидатами на пізніших геройських УСС-ів та подивляв їх захоплення і завзяття. Плакали 14-літні діти, які зголосилися добровільно до Українського Леґіону, а їх відправляли як нелітніх додому. Деякі добровільці не хотіли навіть вертатись додому, щоб попрощатися з родинами.

Перед самим відмаршом на Львів загрів їх проф. Угрин палкими словами, а я і п. Павлів Григорій, які щодня муштрували курінь добровільців, відправляли їх на залізничу стацію в Рогатині.

Микола Угрин - Безгрішний працював і на літературному полі. Він підписувався різними псевдонімами (М. Степовенко, М. Чорнило, Тарас Вірний, М. Венгжин, Козак Нитка, Огник, Князь Усусу). Ось його важніші твори: „З життя гімназистів" — нариси й оповідання, „Софія Галечко" — усусуська драма в чотирьох діях, „Лицарі Залізної Остроги" — драматичні картини з побуту УСС-ів у трьох діях, зо співами й танцями, „Нарис історії УСС" Ч. I., „Етапна гімназія УСС", „Львів, Київ, Харків — документальні спогади зо студентських часів. Редаґував: гімназійний журнал „Ідея", літературно - наукові журнали у Львові „Бжола" й „Будучина" ,всі кошові журнали УСС, в Рогатині журнал „Рогатинець", часопис „Рогатинське Слово", сьогодні журнал „Вістник Пресової Кватири УСС". Зо своїм побратимом А. Лотоцьким написав „Граматику української літературної мови".

О. д-р Андрій Мельник

З наукових конференцій УВАН у ЗДА

Доповідь Д-ра А. Марголіна: „Дослідження питання політики ЗДА відносно СРСР і України"

30-го січня у Ню Йорку відбулась пленарна наукова конференція УВАН у ЗДА. Конференцію відкрив голова Управи, проф. М. О. Ветухів, запропонувавши вшанувати пам'ять недавно померлого Президента Української Народної Республіки А. М. Лівицького. Також присутні вшанували пам'ять недавно померлих членів УВАН, проф. В. Радзимовської та І. Дубинця.

Доповідач, д-р Марґолін, сказав, що він має на меті поставити лише кілька проблем, що вимагають дальшого детального дослідження. Він нагадав, що на світанку історії З'єдинених Держав, тут панувала „політика невтручання", сформульована в 1823 році як „доктрина Монрое". Д-р Марґолін навів, як історичний парадокс те, що в перші роки існування З'єдинених Держав були приязні взаємини між молодою республікою і царською Росією, бо обидві країни були ворогами Англії. Американці не розуміли суті Російської Імперії.

Далі доповідач перейшов до часів Першої Світової Війни. Він нагадав, що Франція і Англія були першими державами, що визнали в грудні 1917 року Україну. В той час у Франції панували дві течії щодо політики на Сході: Клемансо був за те, щоб на Сході були міцні Польща і Румунія, які могли б протистояти Німеччині. Друга течія була за підтримку Росії. Англія ж, за теперішньою термінологією, хотіла мати „бази" на Балтійському і Чорному морях. В 1919 році Англія орієнтувалась на Денікіна.

Д-р Марґолін підкреслив, що одним з завдань дослідників новітньої історії України є вивчання тодішньої політики Англії і Франції, бо ця політика відограла велику ролю в історії України. Також цікаво дослідити тодішню політику Німеччини й Австро-Угорщини.

Далі доповідач зупинився на політиці Президента Вилсона, першого з американців, що „втручалися" в життя тих країн, де не було демократії і що увійшов до історії, як великий ідеаліст. Його 14 пунктів були повторені в постулятах Центральної Ради Української Народної Республіки. Д-р Марґолін розповів про свою зустріч 30-го червня 1919 року з Лансінґом, міністром Вилсона. В цій зустрічі також брав участь Окуневський. Лансінґ тоді висловився за підтримку великої Росії, а коли його спитали — чому принципи Вилсона застосовуються до Австро - Угорщини, а не застосовуються до України, то він відповів, що Австро - Угорщина була ворогом Америки у війні і її треба розчленувати. Взагалі Вилсон не мав широкої підтримки навіть у своєму власному уряді. Америка в 1919-20 році цілком іґнорувала Україну.

В 1920 році Антанта попрохала подати українські матеріяли до Ліґи Націй. А. Марґолін поїхав, як консультант Міністерства Закордонних Справ. Був там також О. Шульгін. Головою комісії, що займалась українським питанням був Ф. Нансен. Тоді українцям і відмовили у прийнятті до Ліґи Націй. Балтійські держави прийняли пізніше.

Доповідач коротко зупинився на подіях Другої Світової Війни, сказавши, що на його думку Америка допустила ряд помилок у Ялті і Теґерані. Після війни допустив помилку Д. Кеннан, автор доктрини — оборонятися там, де нападають. Тільки тепер в Америці починають розуміти прагнення не-російських народів. Америка, як демократична держава не хоче втручатися у внутрішні справи іноземних держав. Вона також не може робити офіційних заяв з приводу бажаного майбутнього устрою недемократичних тепер держав.

В кінці доповіді А. Марґолін підсумував питання, в яких, на його думку, потрібні дослідження істориків України. Також він окреслив найважливіші завдання еміґрації в напрямі впливів на громадську думку американців.

Після доповіді були подані численні запитання і відбулась дискусія, в якій брали участь: І. Гольдман, В. Кедровський, Мацьків, П. Моґілян, О. Рев'юк.

В. Кедровський дав доповнення до доповіді, зокрема він нагадав, що рядом актів і договорів держави, що стали незалежними в 1917-18 роках довели, що загрози балканізації нема. Україна й інші народи йшли до вільного об'єднання вільних народів.

О. Рев'юк розповів про те, що конче потрібно спеціяльні досліди американської та европейської політики в новий період (після революції 1917 р.) у відношенні до СССР і до України. УВАН має розпочати якнайскорше цю роботу.

Збори відділів УНС

БРУКЛИН, Н. И. — Т-во ім. В. Хмельницького, відд. 158, повідомляє своїх членів, що квартальні збори відбудуться в п'ятницю 5-го березня, о год. 8. веч. в Укр. Нац. Домі 216 Grand St. Проситься всіх прибути, маємо багато важних справ до полагодження. — Уряд.

СТ. КЕТЕРІНС, ОНТ. — На річних зборах відд. 427 вибрано такий уряд: В. Драґан, гол.; М. Гладиш, заст.; О. Гонтарський, рек. секр.; Д. Цибуляк, фін. секр.; І. Ковальський, кас.; Контрольна Комісія: М. Шарик, Н. Дуда, В. Плесконіс; опікуни хворих: К. Рочотинська, О. Міліян, С. Мончак.

З нових видань

„Філателіст", ч. 3 (12). Ню Йорк. Журнал Союзу Українських Філателістів.

Це останнє число під редакцією невтомного д-ра Е. Котика знову ж, як і попереднє, робить своє добре враження, як з технічного боку, так і з боку поважного змісту.

А. Яковлів. — „В 35-ліття Поштової Марки України", І. Світ. — „Українські марки в Азії", Е. Котик, — „Визначні знавці поштових марок України: Петро Маврогордато". Н. Романишин — „Виставка українських поштових марок у Вінніпеґу", В. Личманенко — „Чи перша марка?" Далі йдуть нові марки українських організацій, товариств і установ, бібліографія і філателістичні новини зі світу. Я. Петеш „З діяльности гуртка". „Юний Філателіст". Е. Котик „Поштові марки О. О. Н". В англійській частині: М. Гадзяцький „Поштові марки Сари з 1941 року".

Цим журналом ще раз підкреслюється, яку поважну сторінку української культури уявляє зі себе українська філателія.

Капітан-Ляйтенант фл.
Святослав Шрамченко

Посмертні Згадки

ВАСИЛЬ БАРТОШ, член і 36-літній секретар 175 відділу УНСоюзу в Дітройт, Міш., помер нагло 14-го лютого 1954 р., проживши 66 років. Покійний брав живу участь в громадському житті. Полишив дружину Марію і 3 дочки. Похорон відбувся 20-го лютого з грек. кат. церкви при участі великого числа Громадянства, яке оцінило його працю на ниві УНСоюзу і Громади. Похований на Holy Sepulchre Cemetery. — В. И. П.!

Василь Шапайда.

ВАСИЛЬ ВАРІЯН, довголітній член Т-ва А. Бончевського, відд. 10 УНСоюзу в Ансонія, Конн., помер 10-го лютого 1954 р. в 78 році життя. Покійний походив зі села Прегонина, пов. Горлиці, Галичина. До УНСоюзу вступив 1909 р. Полишив в смутку 5 дочок і 3-ох синів, 10 внуків і 8 правнуків. Похорон відбувся 13-го лютого з похоронного заведення до церкви св. Петра і Павла при участи Родини, Знайомих та Членів. Тлінні останки поховано на цвинтарі св. Петра і Павла в Дербі, Конн. — В. И. П.!

В. Глива, секр.

Продаж білетів на ювілейний фестиваль УНС

(Дня 16-го травня 1954 в Карнеґі Голл).

Квитки на імпрезу з нагоди 60-річчя Українського Народного Союзу 16. травня б. р. в Carnegie Hall можна набути в секретарів відділів, а саме:
Відділ:

5 PAUL BARNYCH
23-90 — 29th St.,
Astoria, L. I., N. Y.

8 WASYL MANDZIJ
70 Chestnut St.,
Yonkers, N. Y.

25 J. GIBAYLO-GIBBONS
83 Grand Street,
Jersey City, N. J.

27 OSTAP OLESNICKY
228 Peshine Avenue,
Newark, N. J.

69 MICHAEL LYKTEY
35-10 — 35th Street,
Astoria, L. I., N. Y.

97 WILLIAM TABACHUK
188 Hope Avenue,
Passaic, N. J.

117 SEMEN KUCHMA
214 East 10th Street,
New York, N. Y.

130 H. LUCHANKO
257 East 2nd Street,
New York, N. Y.

155 M. CHUMER
343 Laurie Street,
Perth Amboy, N. J.

158 J. PAWCHAK
101 South 1st Street,
Brooklyn, N. Y.

171 STELLA RYAN
88 Terrace Avenue,
Jersey City, N. J.

160 M. KOSTYSHYN
145-02 Liberty Avenue,
Jamaica, N. Y.

194 Dr. Y. PADOCH
33 Hillside Avenue,
Mahwah, N. J.

200 STEPHEN SHIPKA
127-28 — 102nd Road,
Richmond Hill, L. I., N. Y.

204 WASYL HASIY
527-9 East 12th Street,
New York, N. Y.

281 L. BACHYNSKY
46 Washington Parkway,
Bayonne, N. J.

293 Mrs. M. DEMYDCHUK
416 — 17th Street,
Brooklyn, N. Y.

361 PETER KUCHMA
95 East 7th Street,
New York, N. Y.

371 J. BARANIUK
159 Melrose Avenue,
Irvington, N. J.

455 Mrs. M. BLYZNAK
318 East 6th Street,
New York, N. Y.

Рівнож в крамницях:

ARKA, 48 E. 7th St., New York,
SURMA, 11 E. 7th St., New York,
EKO, 145 Second Ave., N. Y. C.
VARIETY BAZAAR, 91 Mercer St., Newark, N. J.
SVOBODA
83 Grand Street,
Jersey City, N. J.

ЦІНИ місць: Льожі $3—$2.40, партер $2.40, 1-ий балькон $1.80, 2-ий балькон $1.50.

Замовлення на білети проситься надсилати з належитістю.

ТАРЗАН, ч. 3238. Чи якір надії?

Мавполюдина боролася з крутежем, силкуючись добитися до протилежного берега, але навіть м'язи велетня не могли подолати повінь.

Ствердивши свою безсильність, він старався лише затримати свій ніс над поверхнею бистрої течії.

Змагаючись за життя, він втратив почутття часу. Він знав тільки, що буря пройшла і що його занесено до міста анторів.

Річні звиви кинули ним спершу до одного берега, а потім до другого, і врешті його затиснені пальці вчепилися завинграду лозу, що звисала над головою.